

Provincie Gelderland
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

Datum: 16 juli 2026
Ons kenmerk: 2026003
Betreft: Aanbieding goedkeuring faunabeheerplan ganzen 2026-2032 en bijhorende vergunningsaanvraag Flora- en Fauna activiteit

Geacht College,

Hierbij wordt u het faunabeheerplan (deelplan) ganzen van de Faunabeheereenheid Gelderland (hierna: FBE) voor de periode 2026-2032 aangeboden. Bij dit dier specifieke faunabeheerplan, bestaande uit brandgans (*Branta Leucopsis*), grauwe gans (*Anser anser*) en kolgans (*Anser albifrons*), behoort ook het faunabeheerplan deelplan algemene deel, u reeds aangeboden d.d. 21 oktober 2025 en goedgekeurd op 12 mei 2026.

Het FBE-bestuur verzoekt u het plan ter goedkeuring in behandeling te nemen. Het faunabeheerplan is tot stand gekomen in goed overleg met de aan de FBE verbonden partijen. Het faunabeheerplan is door het bestuur van de FBE op 24 juni jl. vastgesteld en is opgesteld met de inzet en instemming van alle geledingen. Daarnaast zijn de Gelderse WBE's ook gehoord en is constructieve feedback verwerkt.

Onder de Wet Natuurbescherming heeft de FBE van bevoegd gezag op 22 oktober 2020 goedkeuring gekregen op het faunabeheerplan ganzen 2020-2026 en ontheffing gekregen om grauwe ganzen in Gelderland te beheren en om schade te bestrijden van alle drie ganzensoorten (zaaknummer 2020-008524). Voor de verdere voorzetting van schadebestrijding en populatiebeheer van ganzen in provincie Gelderland vraagt de FBE opnieuw vergunning (voorheen ontheffing) aan. Ten grondslag aan deze vergunning ligt het nieuwe faunabeheerplan (deelplan) ganzen 2026-2032 met het ondersteunende faunabeheerplan deelplan algemene deel reeds goedgekeurd op 12 mei 2026 onder zaaknummer 2025-013591.

Hieronder wordt eerst de aanvraag uiteengezet, daaronder volgt een onderbouwing voor de aangevraagde zaken.

AANVRAAG

De FBE vraagt een vergunning aan met grotendeels dezelfde contouren als de voorgaande ontheffing (zaaknummer 2020-008524). Deze vergunning wordt aangevraagd op basis van artikel 4.11 eerste lid onder e, f en g in samenhang met artikel 5.1 tweede lid onder g van de Omgevingswet (hierna: Ow), in samenhang met artikel 11.37 eerste lid onder a t/m d Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: Bal) en artikel 8.74j eerste lid Besluit kwaliteit leefomgeving (hierna: Bkl) en rekening houdende met artikel 11.63 eerste lid Bal gezien de aanbieding van het door het FBE vastgestelde faunabeheerplan (hierna: fbplan).

Zoals in het fbplan opgenomen ligt het accent in de komende planperiode op gerichte schadebestrijding, het behalen van de doelstand gesteld voor de grauwe gans en via monitoring het in kaart brengen van de effecten van deze doelstand op het systeem. Hierbij krijgt een gebiedsgerichte aanpak een centrale rol in de uitvoering.

De vergunning wordt aangevraagd in kader van de volgende belangen (artikel 8.74j eerste lid onder b en tweede lid Bkl):

- 1° in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- 2° in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- 3° voor het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- 4° ter bescherming van flora en fauna.

Daarnaast wordt ook het uit het lijden verlossen van zieke en/of gebrekkige dieren aangevraagd (in lijn met 8.74l eerste lid onder b sub 9, bekrachtigd in artikel 11.28 Bal in combinatie met 11.37 eerste lid onder a Bal en 4.22 Omgevingsregeling).

Handelingen

Er wordt vergunning flora- fauna-activiteit aangevraagd voor het opzettelijk doden, vangen en storen van de brandgans, grauwe gans en kolgans (art. 11.37 eerste lid onder a en d Bal). Daarnaast wordt voor de grauwe gans het opzettelijk vernielen en beschadigen van nesten en eieren, het opzettelijk wegnemen van nesten aangevraagd (art. 11.37 eerste lid onder b Bal) en het rapen en onder zich hebben van grauwe ganzeneieren (art. 11.37 eerste lid onder c Bal).

Beheergebied

Het beheergebied voor ganzen is op zijn breedst het gehele werkgebied van de FBE Gelderland, maar voor schadebestrijding beperkt tot de WBE's die voldoen aan de schadedrempel. Daarnaast zijn aanvullende voorwaarden wenselijk binnen ganzenrustgebieden en Natura 2000-gebieden (later verder toegelicht).

Beheerperiode

De vergunning wordt op zijn breedst jaarrond aangevraagd voor de periode van zes jaar. Er zijn echter per diersoort verschillende wenselijke nuances. Dit betreft:

- Voor de brandgans gerichte schadebestrijding van 1 oktober t/m 31 mei, m.u.v. christelijke feest- en zondagen.
- Voor de grauwe gans jaarrond nestbehandeling, populatiebeheer en schadebestrijding, m.u.v. christelijke feest- en zondagen.
- Voor de kolgans gerichte schadebestrijding van 1 oktober t/m 31 maart, m.u.v. christelijke feest- en zondagen.
- Het uit het lijden verlossen van zieke en/of gebrekkige dieren jaarrond, ook op christelijke feest- en zondagen.

Tijdstippen

De begrenzing van tijdstippen zit hoofdzakelijk in het gebruik van het geweer. Van 1 maart t/m 31 oktober is het gebruik van het geweer wenselijk maximaal een uur voor zonsopgang tot maximaal een uur na zonsondergang. Van 1 november tot 1 maart is het gebruik van het geweer wenselijk maximaal van een half uur voor zonsopgang tot maximaal een half uur na zonsondergang. Aanvullend wordt het gebruik van het PCP-luchtdrukgeweer het gehele etmaal aangevraagd voor situaties binnen de bebouwde kom. Nestbehandeling van de grauwe gans is wenselijk van zonsopgang tot zonsondergang. Uit het lijden verlossen van ganzen is tevens het gehele etmaal toegestaan, maar er zijn wel voorwaarden wenselijk aan te mogen gebruiken dodingsmiddelen.

Middelen en methoden

Vergunning wordt aangevraagd voor de volgende middelen en methoden (art. 8.74p en q eerste lid Bkl):

- Geweren, zijnde kogel- en hagelgeweren (art. 8.74p eerste lid onder a Bkl), met een maximaal kaliber van .243 inch (6,2 mm) voor het kogelgeweer;
- Luchtdrukgeweren met minimaal kaliber van .22 inch met bijhorende projectielen/pellets (art. 8.74q eerste lid onder e Bkl en art. 11.31 tweede lid Bal);
- Honden, niet zijnde lange honden (art. 8.74p eerste lid onder b Bkl);
- Haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds (art. 8.74p eerste lid onder c Bkl);
- Slag-, snij- of steekwapens (art. 8.74p eerste lid onder i, rekening houdende met het vierde lid Bkl);
- Lokvogels (art. 8.74q eerste lid onder c, rekening houdende met het tweede lid Bkl);
- Lokgeluiden (art. 8.74q eerste lid onder d Bkl);
- Geluiddemper, mits toestemming op grond van de Wet Wapens en Munitie (art. 8.74q eerste lid onder e sub 2 Bkl);
- Kunstmatige lichtbron en nachtzichtapparatuur (art. 8.74q eerste lid onder e sub 2 Bkl);

Daarnaast wordt op grond van art. 8.74q eerste lid onder e Bkl en op grond van art. 10.29 Ow, vergunning aangevraagd om voor het gebruik van het geweer af te wijken in de volgende situaties:

- 1° de omvang van het jachtveld (art. 8.74q eerste lid onder e Bkl);
- 4°i voor zonsopgang of na zonsondergang (art. 8.74q eerste lid onder e Bkl);
- 4°ii binnen de in een omgevingsplan aangewezen bebouwingscontour jacht, bedoeld in artikel 5.165a, of terreinen die onmiddellijk aan de bebouwingscontour grenzen (art. 8.74q eerste lid onder e Bkl);
- Toestemming van het gebruik van het geweer bij het herhaald uitblijven van het behalen van doelstand en het doden van zieke en/of gebrekkige dieren, ook zonder toestemming van de rechthebbende (grondeigenaar/jachthouder), en toegang tot alle gronden binnen de provincie te verlenen, zo nodig met behulp van gedoogplicht (art. 10.29 Ow).

In Bijlage I doet de FBE een voorstel voor de wenselijke voorschriften die met deze aanvraag gepaard gaan.

ONDERBOUWING

Voor een vergunning verleend kan worden dient er getoetst te worden volgens de beoordelingsregels van art. 8.74j eerste lid Bkl:

- er een wettelijk belang is geschaad (noodzaak),
- de activiteit niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding,
- er geen andere bevredigende oplossing dan het verrichten van de activiteit bestaat.

Hieronder worden deze beoordelingsregels uiteengezet.

Noodzaak vergunning

Voor er een vergunning verleend kan worden dient onderbouwd te worden dat er een noodzaak is, ook wel een geschaad wettelijk belang. Aan deze vergunning liggen verschillende geschade belangen ten grondslag (8.74j eerste lid onder b Bkl):

- 1° in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- 2° in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- 3° voor het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- 4° ter bescherming van flora en fauna.

Daarnaast wordt ook het uit het lijden verlossen van zieke en/of gebrekkige dieren onderbouwd (in lijn met 8.74l eerste lid onder b sub 9, bekrachtigd in artikel 11.28 Bal in combinatie met 11.37 eerste lid onder a en 4.22 Omgevingsregeling). Hieronder wordt per geschaad belang de onderbouwing uiteengezet.

In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid

Dit belang wordt toegelicht ter onderbouwing van populatiebeheer grauwe gans. Onder dit belang valt specifiek: zwemwaterkwaliteit (onderdeel van volksgezondheid, toegelicht in hoofdstuk 5.1 van het faunabeheerplan) en verkeersveiligheid (onderdeel van openbare veiligheid, toegelicht in hoofdstuk 5.2 van het faunabeheerplan).

Zwemwaterkwaliteit

Een kleine populatie grauwe ganzen in en rondom recreatiewateren vormt meestal een mooie toevoeging aan het ecosysteem en de recreatie-ervaring. Problemen ontstaan als er grote hoeveelheden grauwe ganzen zich ophouden in deze gebieden. Deze recreatiegebieden vormen vaak de ideale plekken voor ganzen door het waterelement, veelal groene omgeving en relatief veilige plek (qua beheer) door de recreanten. Met name de uitwerpselen van ganzen vormen problemen, de waterkwaliteit kan dusdanig verslechteren dat het risico op algengroei en ziektekiemen (o.a. botulisme, cyanobacterie en vogelgriepvirus) verhoogd en er een negatief zwemadvies wordt afgegeven. Jaarlijks gebeurt dit dan ook. Wij hebben contact gehad met Leisurelands, een Gelderse recreatieonderneming met meer dan tien Gelderse recreatieplassen. Zij geven aan dat de zwemkwaliteit verminderd o.a. door de vele aanwezige (grauwe) ganzen. Zo werd de jaarlijkse zwemwaterklasseindeling van recreatieplas Barsche verlaagd van 'Goed' naar 'Slecht'. Deze zwemlocatie voldeed altijd (Goed/Uitstekend) maar een aantal metingen in 2024 en 2025 lieten een dusdanige overschrijding zien (*Escherichia coli* en Intestinale enterokokken) dat de klasse naar 'Slecht' is gezakt. Dit onderschrijft het belang voor ganzenbeheer, waarbij er weer meer gezocht moet worden naar een balans tussen recreatiedoeleinden en de aanwezigheid van ganzen. Waterschap Vallei en Veluwe bevestigt ook dat ganzen een groot risico vormen om de waterkwaliteit op orde te behouden.

Grauwe ganzenbeheer is daarom dus van belang om te voorkomen dat er te grote aantallen grauwe ganzen verblijven in en rondom deze wateren. Middels de gebiedsgerichte aanpak kunnen lokale zwemwateren goed in kaart gebracht worden en afspraken gemaakt worden met de lokale uitvoerders om de grauwe ganzen onder bepaalde aantallen te houden. Populatiebeheer geeft hier de mogelijkheid toe, door te werken naar een doelstand van 30.000 grauwe ganzen zullen problemen rondom deze recreatiewateren verminderen.

Verkeersveiligheid

Bij aanrijdingen met dieren wordt er meestal eerder gedacht aan grote hoefdieren dan ganzen. Aanrijdingen met ganzen (middelgrote vogels) hebben veelal ook minder grote consequenties, maar kunnen desalniettemin zorgen voor gevaarlijke situaties binnen het verkeer. Bijvoorbeeld wanneer een bestuurder schrikt en uitwijkt wat leidt tot een aanrijding met een ander voertuig. Ganzen verblijven vooral rondom wegen door de aantrekkelijke groene klaverbladen en groene waterrijke stroken langs de wegen; de ideale plekken voor nesten, rusten en foerageren. Deze plekken zijn veilig doordat ze vaak ook niet toegankelijk zijn voor mensen of landpredatoren zoals de vos. Maar zoals ook in het faunabeheerplan toegelicht, is de aanwezigheid van ganzen op deze plekken niet zonder risico. Net als in de vorige planperiode, is het wenselijk om grauwe ganzen te weren op deze locaties, om zo het risico tot vogelaanvaringen zoveel mogelijk te voorkomen. Figuur 38 van het faunabeheerplan maakt inzichtelijk op welke locaties populatiebeheer van de grauwe gans (via afschot en nestbehandeling) is toegepast rondom wegen, met name in het Rivierengebied. Nestreductie was als onderdeel van populatiebeheer ook mogelijk en is toegepast. Vooral bij geïsoleerde klaverbladen is nestbehandeling zeer effectief. Het is van belang dat populatiebeheer van de grauwe gans kan blijven uitgevoerd worden, zodat populaties rondom infrastructuur laag gehouden kunnen worden. Gezien de groene en blauwe elementen rondom wegen zullen deze plekken altijd ganzen blijven aantrekken en is jaarrond beheer wenselijk om zo de verkeersveiligheid te waarborgen.

Conclusie

Afgaande op de bovenstaande onderbouwing concluderen wij dat er sprake is van een geschaad wettelijk belang (8.74j eerste lid onder b sub 1 Bkl), waardoor er voldaan wordt aan de voorwaarde en de noodzaak van vergunning is aangetoond.

In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer

Dit belang wordt toegelicht ter onderbouwing van populatiebeheer grauwe gans in hoofdstuk 5.3 van het faunabeheerplan.

Zoals in het faunabeheerplan aangegeven, heeft Gelderland één militaire vliegbasis gelegen op de Veluwe. De Veluwe is een uitgestrekt bosgebied, dus er verblijven slechts kleine aantallen grauwe ganzen. Maar ganzen zijn mobiele soorten en de defensie vliegbasis heeft grasrijke vluchtstroken, wat het wel een interessante plek maakt voor ganzen. Op de vliegbasis wordt systematisch ingezet op vogelaanvaringspreventie, waarbij meestal het verjagen van vogels voldoende is. Hiervoor hebben zij een separate vergunning, toch kan populatiebeheer grauwe gans verder ondersteunend zijn om de veiligheid te waarborgen. Een aanvaring met een gans kan grote gevolgen hebben voor een luchtvaartuig.

Conclusie

Afgaande op de bovenstaande onderbouwing concluderen wij dat er sprake is van een geschaad wettelijk belang (8.74j eerste lid onder b sub 2 Bkl), waardoor er voldaan wordt aan de voorwaarde en de noodzaak van vergunning is aangetoond.

Het voorkomen van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren

Dit belang is toegespitst op schade aan landbouwgewassen, als onderdeel van zowel populatiebeheer grauwe gans als schadebestrijding brandgans, grauwe gans en kolgans. In hoofdstuk 4 van het faunabeheerplan zijn de verschillende landbouwschades per diersoort uitgesplitst.

Ganzen kunnen grote schades aanrichten aan (landbouw)gewassen. Gewassen zijn gevoelig voor vraatschade, maar ook indirecte schade zoals verslumping kan voor grote schadeposten zorgen. Uit onderzoek van CLM bleek dat in van 2008-2010 gemiddeld 23% van de werkelijke schade werd vergoed¹. Deze daadwerkelijke schade ligt dus vele malen hoger. De schades worden getaxeerd via BIJ12 Faunazaken. In Tabel 1 zijn de getaxeerde schades weergegeven voor de drie ganzensoorten. Dit zijn de reguliere schades, zonder de schades die getaxeerd worden binnen de ganzenrustgebieden (automatische taxatiesregeling), in die gebieden krijgen agrariërs 100% schade vergoed, mag niet verjaagd worden en wordt dus de schade gedoogd om zo rust aan de overwinterende vogels te bieden. Er wordt in de analyse gekeken naar de getaxeerde schade, omdat deze het volledigste beeld geeft van de schade. Dat er maximaal 95% van het getaxeerde schadebedrag uitgekeerd wordt, is een beleidsmatige keuze en heeft niks met de daadwerkelijke schade te maken.

Tabel 1 Getaxeerde schade ganzen van de afgelopen planperiode (2020-2025), uitgedrukt in schadejaren (gewasseizoen november t/m oktober) en exclusief de automatische taxatieschades. Bron: database BIJ12 (peildatum: 26 maart 2026)

Diersoort	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Eindtotaal
Brandgans	€ 27.359	€ 22.828	€ 31.552	€ 56.258	€ 49.293	€ 106.928	€ 294.218
Grauwe gans	€ 602.878	€ 636.872	€ 852.847	€ 880.594	€ 1.082.552	€ 1.122.363	€ 5.178.106
Kolgans	€ 59.706	€ 52.358	€ 53.503	€ 90.185	€ 161.341	€ 195.692	€ 612.784
Eindtotaal	€ 689.943	€ 712.059	€ 937.901	€ 1.027.037	€ 1.293.186	€ 1.424.982	€ 6.085.108

Om volgens provinciaal beleid in aanmerking te komen voor schadebestrijding dient de schadedrempel van €10.000 per ganzensoort overschreden te worden in enig jaar. Dit is voor alle drie de ganzensoorten het geval. Met name de grauwe ganzenschade loopt jaarlijks flink op, met meer dan een miljoen getaxeerde schade sinds 2024. Daarom wordt er voor de grauwe gans naast schadebestrijding ook ingezet op populatiebeheer. De provinciale populatie moet dalen om zo de landbouwschade binnen maatschappelijk

¹ <https://edepot.wur.nl/274992>

geaccepteerde marges te krijgen, dit is in het faunabeheerplan verder toegelicht in hoofdstuk 7.2.1 en is bepaald op €108.161 getaxeerde schade.

In het fbplan hoofdstuk 4 Schade landbouw zijn deze schadeposten en schadehistorie verder toegespitst. De totale getaxeerde ganzenschade (brandgans, grauwe gans en kolgans) was de afgelopen planperiode gemiddeld €3,3 miljoen, waarvan het merendeel (€2,3 miljoen) dus valt binnen de automatische taxatiesregeling. Echter, jaarlijks wordt er gemiddeld € 990.815 schade aangericht op reguliere percelen. Dit bedrag wordt te hoog geacht en ingrijpen is hierom wenselijk. De ganzen verrichten de meeste schade aan graslanden (94%), daarna aan granen en andere vollegrondsgroenten, dit is nog verder uitgesplitst naar diersoort en locatie in Figuur 34 pagina 35. Schades zijn bijna volledig gesitueerd in het Rivierengebied en Veluwerandmeren, nabij de rivieren en waterplassen. Binnen de Veluwe en Achterhoekse WBE's wordt er relatief weinig schade getaxeerd. Het Veluwemassief bestaat dan ook hoofdzakelijk uit bossen, waardoor er weinig aantrekkende foerageerplekken zijn voor ganzen. Ook al speelt daar wel een ander probleem dat ganzen rusten in de bosvennen, waardoor in deze voedselarme ecosystemen onwenselijk eutrofiëring optreedt. Binnen de Achterhoekse WBE's zijn er wel vele agrarische percelen, maar toch weinig schadeaanvragen. Dit is te verklaren door een mate van acceptatie in deze gebieden. De ganzenpopulaties zijn hier nog niet buitensporig hoog en er kan voldoende gedaan worden aan schadebestrijding, dit zien we ook aan de reductie per WBE. De reductie aantallen liggen aanzienlijk lager dan in het Rivierengebied, maar desalniettemin worden er wel (met name) grauwe ganzen geschoten (Figuur 39 pagina 55).x`x De Achterhoekse agrariërs lijken dus de ontstane schade voldoende toe kunnen bestrijden waardoor zij geen tegemoetkoming in de schade aanvragen. Het is dan ook van groot belang dat populatiebeheer op provinciaal niveau uitgevoerd kan blijven worden, zo kunnen de lokale populaties binnen acceptabele marges blijven en kan er verder toegewerkt worden naar de doelstand van 30.000 grauwe ganzen. Zo niet, verdwijnt de mate van acceptatie onder de agrariërs, wat potentieel zal leiden tot een toename van tegemoetkomingen in de landbouwschade. Het Rivierengebied en de Veluwerandmeren zijn zeer waterrijke gebieden met groene uiterwaarden, hier verblijven dusdanig veel ganzen dat agrariërs meer genoodzaakt zijn om tegemoetkomingen in de schades aan te vragen.

Grauwe gans

De grauwe gans veroorzaakt ruimschoots de meeste schade in provincie Gelderland. Voor de grauwe gans wordt er jaarrond populatiebeheer aangevraagd om zo te werken naar een doelstand van 30.000 grauwe ganzen (zomerstand) met een maximale getaxeerde schade van €108.161. Schadebestrijding wordt aanvullend aangevraagd voor de WBE's die voldoen aan de schadedrempel (€500). Gezien er voor de grauwe gans jaarrond populatiebeheer wordt toegepast, is er geen zomer- en winteronderscheiding. De gemiddelde getaxeerde schade ligt de afgelopen planperiode (2020-2025) dan ook redelijk dichtbij elkaar, met gemiddeld € 366.050 winterschade en gemiddeld € 483.877 zomerschade. Sinds 2024 wordt er voor meer dan €1 miljoen grauwe ganzenschade getaxeerd, verdeeld over 29 WBE's die de mogelijkheid krijgen tot aanvullende gerichte schadebestrijding (zie Bijlage II voor specifieke WBE's).

Brandgans en kolgans

Voor deze soorten wordt verwacht dat gerichte schadebestrijding net als de vorige planperiode voldoende zal zijn om de schade te bestrijden. In de vorige planperiode was schadebestrijding opgesplitst naar een winterperiode (1 nov. tot 1 maart) en zomerperiode (1 maart t/m 31 okt.), deze periodes zijn afgeleid van het gewasgroeiseizoen. WBE's die meer dan €500 getaxeerde schade in één van de afgelopen zes jaren hadden mochten middels perceelgebonden machtigingen schade bestrijden. Voor de aankomende periode is het voornemen om dit iets anders in te richten: brand- en kolgansen zijn hoofdzakelijk overwinterende soorten in ons land, daarom zal schadebestrijding ook op deze periode toegespitst worden. Wanneer er dus vele duizenden ganzen extra in Gelderland verblijven. Schadebestrijding wordt bepaald op het seizoensvoorkomen wat terug te vinden is op de Sovon website. Voor de brandgans is dit oktober t/m mei en voor de kolgans is dit oktober t/m maart, deze periode wordt de winterperiode genoemd. Afgaande op deze opsplitsing, zijn de schades als volgt verdeeld:

Tabel 2 Getaxeerde brandganzen- en kolganzen schade opgesplitst naar winter- en zomerperiode, waarbij winterperiode verder opgesplitst is tussen regulier en automatische taxatiesregeling periode 2016-2025 (Bron: BIJ12 Faunazaken)

Brandgans	Winter		Zomer	<i>Eindtotaal</i>
	Regulier	Automatische taxaties	Regulier	
2016	€ 11.537	€ 6.509	€ 6.392	€ 24.438
2017	€ 24.904	€ 18.913	€ 9.550	€ 53.367
2018	€ 13.078	€ 23.444	€ 8.358	€ 44.880
2019	€ 14.363	€ 64.614	€ 8.822	€ 87.799
2020	€ 17.895	€ 54.956	€ 9.465	€ 82.315
2021	€ 13.215	€ 166.762	€ 9.613	€ 189.590
2022	€ 25.145	€ 168.719	€ 6.406	€ 200.270
2023	€ 33.036	€ 89.857	€ 23.222	€ 146.115
2024	€ 37.094	€ 166.634	€ 12.199	€ 215.928
2025	€ 59.555	€ 201.946	€ 25.762	€ 287.264
<i>Eindtotaal</i>	€ 336.707	€ 962.355	€ 131.280	

Kolgans	Winter		Zomer	<i>Eindtotaal</i>
	Regulier	Automatische taxaties	Regulier	
2016	€ 54.774	€ 561.007	€ 17.574	€ 633.355
2017	€ 85.240	€ 472.625	€ 6.271	€ 564.136
2018	€ 47.259	€ 376.506	€ 864	€ 424.629
2019	€ 67.191	€ 531.338	€ 8.785	€ 607.314
2020	€ 50.762	€ 239.293	€ 8.944	€ 298.999
2021	€ 47.895	€ 441.956	€ 4.463	€ 494.314
2022	€ 53.503	€ 413.789	€ 0	€ 467.291
2023	€ 86.590	€ 432.471	€ 3.595	€ 522.656
2024	€ 153.400	€ 698.696	€ 7.941	€ 860.036
2025	€ 149.305	€ 587.501	€ 6.319	€ 743.125
<i>Eindtotaal</i>	€ 1.881.825	€ 4.755.182	€ 109.792	

In de bovenstaande tabellen zijn de getaxeerde schades opgedeeld naar de 'nieuwe' winter/zomer verdeling. De getaxeerde schades binnen de automatische taxaties regeling is wel inzichtelijk gemaakt, maar weegt verder niet mee. De meeste schades worden dus in de ganzenrustgebieden getaxeerd.

Voor de *kolgans* is via deze opsplitsing zeer duidelijk dat de reguliere schades zich ook bijna volledig voordoen in de winterperiode. Het is opmerkelijk dat er een significante stijging is van winterschade (zowel in euro's als kilogrammen droge stof). Het is nog onduidelijk of dit incidenteel is door bijvoorbeeld de weersomstandigheden van die winters (zo ook toegelicht in hoofdstuk 7.2.1) of dat het gaat om een structurele stijging. De FBE houdt hierbij de vinger aan de pols. Echter, de schadedrempel van €10.000 gesteld in het provinciaal beleid worden in de winterperiode ruimschoots overschreden. Hierdoor dient, in de WBE's waar meer dan €500 euro schade is getaxeerd, schadebestrijding mogelijk te zijn. Voor de *kolgans* zijn dit

momenteel 25 WBE's (zie bijlage II voor de specifieke WBE's met door BIJ12 geregistreeerde getaxeerde schades). Al deze WBE's zijn gelegen aan rivieren en/of de randmeren en dus ook WBE's waar in de winter veel kolganzen verblijven.

De *brandganzenschade* wordt ook het meeste getaxeerd onder de automatische taxatiesregeling. De reguliere winter- en zomerschade is meer verdeeld dan bij de kolgans, maar nog steeds valt de meeste schade binnen de winterperiode. Voor de brandgans wordt er vooralsnog geen zomer schadebestrijding aangevraagd gezien het aantal getelde provinciale brandganzen in relatie tot de provinciaal gestelde GRP, toegelicht in hoofdstuk 7.2.2 bladzijde 72 in het faunabeheerplan. De FBE monitort de populatietrend en de GRP van de gezamenlijke buurprovincies (zie Tabel 3). In Tabel 3 is te zien dat de GRP lang niet overschreden wordt, de verwachting is ook niet dat dit zal gebeuren. Ook is de uitwisseling van brandganzen tussen Overijssel en Friesland zeer duidelijk. Dit laat zien dat de provinciale GRP eigenlijk niet goed toegepast kan worden op mobiele soorten zoals ganzen, dit monitoren op landelijk niveau heeft de voorkeur. De zomerschade lijkt de laatste drie jaar wel toe te nemen, mocht deze trend zich voortzetten dient de toepassing van gerichte schadebestrijding in de zomerperiode heroverwogen te worden. Vooralsnog voldoen 19 WBE's aan de schadedrempel van minimaal €500 getaxeerde schade in enig jaar. Evenals ten aanzien van de kolgans, liggen al deze WBE's rondom de rivieren en randmeren (zie Bijlage II voor specifieke WBE's).

Tabel 3 Brandganstellingen van provincie Gelderland, Overijssel en Noord-Brabant en provinciale GRPS

	Gelderland	Noord-Brabant	Overijssel	Gezamenlijk
<i>GRP</i>	3.010	760	980	4.750
2021	3.867	2.570	6.275	12.712
2022	3.351	1.661	18.987	23.999
2023	1.982	2.750	4.397	9.129
2024	1.822	2.348	18.619	22.789
2025	1.464	2.930	13.568	17.962

Conclusie

Afgaande op de bovenstaande onderbouwing concluderen wij dat er sprake is van een geschaad wettelijk belang (8.74j eerste lid onder b sub 3 Bkl), waardoor er voldaan wordt aan de voorwaarde en de noodzaak van vergunning is aangetoond.

Ter bescherming van flora en fauna

Dit belang wordt toegelicht ter onderbouwing van populatiebeheer grauwe gans in hoofdstuk 2.4, 5.4 en 7.2.2 van het faunabeheerplan.

Grauwe ganzen zijn onderdeel van de ecosystemen waar zij in leven. Als de populatie in balans is en andere flora en fauna ook bestaan uit robuuste populaties en/of habitats, ontstaat er geen conflict tussen gans en een (kwetsbaar) ecosysteem. Helaas geldt het nu veelal dat habitats en bijhorende soorten onder druk staan, door bijvoorbeeld vervuiling, eutrofiering, verzuring en overmatige vraat. Dit is een probleem dat ruimschoots is gedocumenteerd in onderzoek (terug te lezen in het faunabeheerplan hfst. 5.4) en ook een bevestigd probleem is in de natuurgebieden van Gelderland zelf. Zowel Staatbosbeheer als Natuurmonumenten en Geldersch Landschap en Kasteelen geven aan dat er problemen spelen binnen kwetsbare habitats en plantpopulaties. Een surplus aan ganzen (met name jaarrond aanwezige grauwe ganzen, maar soms bijv. ook overwinterende ganzen of jaarrond Canadese ganzen) zorgen voor ongewenste vraatschade, verslemming en eutrofiering in de natuurgebieden. Dit speelt binnen Natura 2000-gebied de Rijntakken, maar ook andere (Natura 2000) natuurgebieden ondervinden last: Veluwerandmeren, Munnikenland, Boezem van Brakel, Arkemheen, Oorsterwolde, Empese en Tondense heide, Lampenbroek, Leusveld, Weteringse Broek, Woudhuizen, Putterpolder, Oldenaller, Heihoef, Korenburgerveen, Wooldse veen, Hackfort, Overasseltse en Hatertse Vennen, Park Lingezegen, de Ooijse Graaf, de Regulieren, Buren, Landgoed Waardenburg/

Neerijnen, Goilberdingerwaard, Marspolder, Eendenkooi Batenburg, Vijverberg, de Tuin van Bezinning op 't Velde, Wanninkhof, Hagen, Staverden, Wisselse Veen, landgoed Hoevelaken en de Schaffelaar. Voor deze natuurgebieden is het van belang dat populatiebeheer van de grauwe gans mogelijk blijft.

Samengevat geven terreinbeheerders aan dat (grauwe) ganzen de volgende problemen geven in de Gelderse natuurgebieden:

- Overbegrazing: In moerasgebieden grazen ganzen opkomend riet soms volledig af. De grote druk schaadt de ontwikkeling van rietlanden en de bijbehorende biodiversiteit en ze kunnen zelfs de natuurlijke successie volledig terugzetten.
- Vertrapping en bodemverdichting: De grote groepen ganzen tasten door hun gewicht en beweging de bodemstructuur van kwetsbare natuurgebieden aan.
- Eutrofiëring: Door de grote hoeveelheden uitwerpselen (mest) komt er te veel stikstof en fosfaat in het water en op de bodem terecht, wat de waterkwaliteit verslechtert en algenbloei bevordert. Vooral in voedselarme natuurgebieden is dit problematisch.
- Verdringing van vegetatie: Door intensieve begrazing verdwijnen soms specifieke plantensoorten, bijvoorbeeld in karakteristieke voedselarme ven vegetaties, wat ook gevolgen heeft voor insecten en andere vogels die van deze planten afhankelijk zijn.
- Afname van geschikt leefgebied voor o.a. rietvogels (bijv. roerdomp en grote karekiet, beide Natura 2000-doelsoorten)
- Verhoogt risico op verspreiding van invasieve soorten tussen wateren (bijv. watercrassula).
- Tevens is er een financiële impact voor de grondgebruikers, omdat zij bij de ontwikkeling of aanplant van rietmoeras genoodzaakt zijn om beschermende middelen te plaatsen, zoals palen met linten en rasterwerk. Hierbij geldt een dure onderhouds- en verwijder verplichting.

Conclusie

Afgaande op de bovenstaande onderbouwing concluderen wij dat er sprake is van een geschaad wettelijk belang (8.74j eerste lid onder b sub 4 Bkl), waardoor er voldaan wordt aan de voorwaarde en de noodzaak van vergunning is aangetoond.

Uit lijden verlossen van zieke en/of gebrekkige dieren

Het vogelgriepvirus (H5N1) circuleert inmiddels permanent binnen wilde vogelpopulaties in Europa. Vooral watervogels worden hierdoor getroffen. In 2020-2022, maar ook weer in 2025, werden er forse aantallen dode brandganzen gemeld (soms enkele tientallen per plek) of zieke exemplaren met duidelijke verschijnselen van vogelgriep. Vooral in het Waddengebied en elders in Noord- en West-Nederland is dit het geval. Grauwe gans en zilverbreeuw zijn twee andere soorten die opvallen door een hoger aantal vogelgriepmeldingen (lees faunabeheerplan hfst. 7.2.2). Als uitvoerders zieke ganzen met verschijnselen van vogelgriep (neurologische symptomen, afwijkend gedrag en lichamelijke verschijnselen) tegenkomen, dienen zij de mogelijkheid te hebben om deze dieren uit hun lijden te verlossen. Daarom wordt dit jaarrond voor het gehele werkgebied van de FBE aangevraagd.

Samenvattend

Voor alle besproken geschade belangen is er voldoende onderbouwing geleverd om de noodzaak van vergunning aan te tonen.

Staat van instandhouding

Voor er overgegaan kan worden op schadebestrijding en populatiebeheer dient er gewaarborgd te worden dat de handelingen geen afbreuk doen aan de (gunstige) staat van instandhouding. In het faunabeheerplan wordt in hoofdstuk 7.2.1 (vanaf pagina 67) uitvoerig stilgestaan bij de staat van instandhouding van alle drie de diersoorten. Er wordt een beschouwing gegeven van de vier parameters verspreiding, populatie, leefgebied en toekomstperspectief. Voor alle drie de diersoorten wordt geconcludeerd dat de staat van instandhouding gunstig is en dat de beoogde doelstand voor grauwe gans (30.000 zomerstand) ook geen afbreuk zal doen aan deze gunstige staat van instandhouding. Voor de exacte onderbouwing verwijzen wij naar de teksten in het faunabeheerplan.

Benadrukt dient te worden dat het schadebestrijding/beheer van de drie ganzensoorten ook geen nieuwe handelingen zijn. De FBE heeft al vele jaren een ontheffing (nu vergunning) voor het doden van deze drie diersoorten. Dit heeft nog nooit geleid tot een verslechtering van de staat van instandhouding. Het is dan ook niet de verwachting dat dit de aankomende planperiode wel zal gebeuren, aangezien er geen grote veranderingen worden aangevraagd t.o.v. van de vorige planperiode. Er wordt juist spaarzamer omgegaan met de toegestane schadebestrijding van brandgans en kolgans. De komende planperiode moet blijken of deze richting niet zal leiden tot een toename van landbouwschade. Daarnaast wordt er rekening gehouden met de gestelde GRPs voor de grauwe gans en brandgans, gedurende de planperiode zal gemonitord worden dat deze GRP gewaarborgd blijft.

Conclusie

Het doden van brandganzen, grauwe ganzen en kolgans doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van deze soort. Aangezien voor de brandgans en kolgans alleen gerichte schadebestrijding is toegestaan en voor de grauwe gans een doelstand is bepaald die boven de berekende minimale vereiste populatie ligt, het verspreidingsgebied intact blijft, de kwaliteit van het leefgebied voldoende is en zelfs verbeterd zal worden en het toekomstperspectief voor alle drie parameters positief is. Zodoende wordt er voldaan aan de voorwaarde zoals gesteld in 8.74j eerste lid onder c Bkl.

Andere bevredigende oplossing

Voor de grauwe gans wordt populatiebeheer aangevraagd en voor de brandgans, grauwe gans en kolgans wordt schadebestrijding aangevraagd.

Voor hier invulling aan gegeven mag worden heeft de FBE gezocht naar eventuele (preventieve) maatregelen die een betere oplossing zouden zijn dan het doden van een dier. In hoofdstuk 6 Beheermaatregelen (vanaf pagina 47) in het faunabeheerplan wordt hierbij stilgestaan. Daarnaast heeft BIJ12 Faunazaken 'Faunaschade Preventiekits' voor o.a. ganzen opgesteld en gepubliceerd op hun website

(<https://www.bij12.nl/onderwerp/faunaschade/schade-voorkomen/ganzen/>). Zij geven een beoordeling op de beschikbare preventieve maatregelen als het gaat om het voorkomen van gewasschade. Op hun website worden voor ganzen de preventieve maatregelen opgesplitst naar visueel (vogelverschrikkers, lasers, drones en de inzet van honden), akoestisch (knalapparaat, vogelafweerpistool en Bird Alert), afscherming en ondersteunend afschot.

In het faunabeheerplan (H6) worden er meer preventieve maatregelen gegeven dan alleen voor het voorkomen van gewasschades. Hier wordt stilgestaan bij landschaps- en inrichtingsbeheer, lasers, linten, ballonnen, vlaggen, vogelverschrikkers, drones, honden, knalapparaten, vogelafweerpistool, Bird Alert en nabootsen alarmroepen. Maar zoals ook in het faunabeheerplan staat, zijn deze preventieve maatregelen niet in staat om schades volledig te voorkomen of de ecologische draagkracht van een gebied te waarborgen.

In Gelderland zijn er ook vele verschillende maatregelen getroffen om bijv. de kans op landschade te verminderen, dit is tevens toegelicht in hoofdstuk 6 onder 'toegepaste preventieve maatregelen' vanaf pagina 51. De FBE erkent dat het nemen van preventieve maatregelen belangrijk is, maar op zichzelf niet voldoende is. Alleen in combinatie met afschot kan een balans gevonden worden tussen de verschillende belangen en ecologische draagkracht.

Conclusie

Gezien de ecologische, economische en maatschappelijke draagkracht (vertaald naar wettelijke belangen) van alle drie de diersoorten, kan geconcludeerd worden dat er geen andere bevredigende oplossing bestaat anders dan invulling geven aan schadebestrijding en populatiebeheer voor alle drie de aangevraagde diersoorten. Zodoende wordt er voldaan aan de voorwaarde zoals gesteld in 8.74j eerste lid onder a Bkl.

Middelen en methoden

Voor deze vergunning worden er verschillende bij de wet verboden middelen en methoden aangevraagd. De volgende middelen worden aangevraagd:

- Geweren, zijnde kogel- en hagelgeweren;
- Luchtdrukgeweren met bijhorende projectielen/pellets;
- Honden, niet zijnde lange honden;
- Haviken, slechtvalken en woestijnbuizerds;
- Slag-, snij- of steekwapens;
- Lokvogels;
- Lokgeluiden;
- Geluiddempers;
- Kunstmatige lichtbron en nachtzichtapparatuur.

De volgende methoden en perioden worden aangevraagd:

- Het gebruik van het geweer op een terrein dat niet ten minste een omvang heeft van 40 hectare;
- Het gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang;
- Het gebruik van het geweer binnen de in een omgevingsplan aangewezen bebouwingscontour jacht (art. 5.165a Bkl), of op terreinen die onmiddellijk aan die bebouwingscontour grenzen;
- Toestemming van het gebruik van het geweer bij het herhaald uitblijven van het behalen van doelstanden en voor het doden van zieke en/of gebrekkige dieren, ook zonder toestemming van de rechthebbende (grondeigenaar/jachthouder), en toegang tot alle gronden binnen de provincie te verlenen, zo nodig met behulp van gedoogplicht (artikel 10.29 Ow).

Hieronder volgt een onderbouwing van deze aangevraagde middelen, methoden en perioden.

Middelen

Om effectief invulling te geven aan het doden van een dier omwille schadebestrijding en populatiebeheer is het gebruik van het geweer (zowel kogel, hagel als luchtdruk) noodzakelijk. Het gebruik van het *hagelgeweer* is het meest traditionele middel als het gaat om de bejaging van ganzen, vaak worden dan laag overvliegende ganzen geschoten als zij migreren van rustplek naar foerageerplek (of andersom). Het kogelgeweer wordt tegenwoordig ook regelmatig toegepast. Met het *kogelgeweer* wordt er in het veld geschoten op ganzen die op de grond foerageren. Het kogelgeweer is een wapen met veel vuurkracht, om veilige situaties te waarborgen vraagt de FBE een minimaal kaliber van .22 lr en een maximaal kaliber aan van .243 inch (6,2 mm). Het *luchtdrukgeweer* is een zeer geschikt middel in natuurgebieden, binnen bebouwde kom en in gebieden kleiner dan 40 ha.. In deze omgevingen heeft het gebruik van het luchtdrukgeweer de voorkeur vanuit veiligheidsoverweging: luchtdrukgeweren geven minder energie af. Daarnaast heeft het ook de voorkeur vanwege potentieel geluidoverlast: de projectielen (pellets) van luchtdrukgeweren worden onder de geluidsbarrière afgeschoten en het is toegestaan om een demper op dit soort geweren te gebruiken zonder nadere vergunning. Dit maakt dat schoten bijna geluidloos zijn in tegenstelling tot een vuurwapen.

In het buitenland wordt het luchtgeweer al jaren succesvol toegepast. In Engeland is het luchtgeweer onder een energiewaarde 12 ft/lbs (16 joules) vrij te bezitten en in te zetten tijdens de jacht op diverse soorten zoals duiven, grijze eekhoorns, konijnen, ratten en eksters. De 16 joules voor een luchtdrukwapen is erg weinig en in Nederland waar deze restrictie niet geldt zijn de luchtdrukwapens vaak veel sterker. Luchtdrukgeweren met een minimaal kaliber van .22 inch heeft een minimale energie van 20 joules. Door voor de grauwe gans, een groter dier dan de dieren hierboven genoemd, alleen kop- of nekschoten toe te staan wordt gewaarborgd dat

een schot dodelijk zal zijn. Dit kan dan ook een aanvullend voorschrift worden. De uitzondering hierop zijn ganzenpullen, deze kuikens zijn stukken kleiner en zal een schot op het lijf ook dodelijk zijn. Verder mag er in Denemarken met een minimaal kaliber van .22 inch gejaagd worden op duiven, roeken en kraaien en in Zweden is plaagdierbestrijding toegestaan op knaagdieren en vogels. Het minimale kaliber hiervoor is eveneens .22 inch. Buiten Europa wordt het middels tevens veelvuldig toegepast (bijv. Zuid-Afrika, Australië, Nieuw-Zeeland en USA).

Het gebruik van de *geluiddemper*, *kunstmatige lichtbron* en *nachtzichtapparatuur* verhogen de effectiviteit van het doden van een dier. Deze extra hulpmiddelen zijn wenselijk om het afschot gedurende schemering te optimaliseren, het verbetert tevens het zicht van de uitvoerders waardoor het schot accurater is. De geluiddemper beschermt het gehoor van de uitvoerder, omdat het schot minder luid is. Dat heeft eveneens als resultaat dat er minder verstoring optreedt voor andere fauna en omwonenden in de omgeving. De inzet van *jachtvogels* en *jachthonden* zijn complementair, honden worden veelal ingezet voor nazoek/apporteren. Mocht een dier aangeschoten zijn maar nog niet dood, dan zijn *slag*, *snij-* en *steekwapens* effectieve middelen om het dier zo snel mogelijk uit zijn lijden verlossen. Zo ook conform artikel 11.28 Bal.

Het gebruik van *lokvogels* en *lokgeluiden* is bedoeld om de ganzen dichterbij te lokken, zodat ze op een verantwoorde manier geschoten kunnen worden. Het lokken door middel van lokvogels en lokgeluiden wordt als een effectief middel beschouwd. Niet alleen het aantal gedode ganzen wordt verhoogd, maar ook het aantal aangeschoten ganzen wordt verminderd. Een lokgeluid speelt in op het feit dat dieren communiceren met elkaar, zowel om te waarschuwen of om te lokken. Met lokgeluiden wordt ingespeeld op het lokkende aspect. Het gebruik van lokvogels en -geluiden speelt eveneens in op het sociale aspect. Zo ook toegelicht in het faunabeheerplan pagina 53. Lokmiddelen waren in de vorige planperiode toegestaan voor populatie beheer. Echter, voor de aankomende planperiode is het wenselijk om dit ook toe te staan bij de inzet voor schadebestrijding.

Voor het direct doden van ganzen met het hagelgeweer is het van belang dat dieren binnen het effectieve bereik van de uitvoerende jager komen. De effectiviteit van het hagelgeweer is tot ca. 50 meter. Dit is afhankelijk van het kaliber, de chokemaat en de gebruikte patroon en kan dus veel verschil uitmaken. Globaal kan voor ganzen een effectief dodelijk schot afgegeven worden tot ca. 35-40 meter. Het is van belang dat dieren ook binnen die afstand worden aangesproken en geschoten. Gezien percelen vaak meerdere hectare groot zijn is het risico van niet effectief verjagen of het beschieten van dieren die niet binnen de gewenste afstand worden beschoten aanwezig. Bij het beschieten van ganzen op grotere afstand is de kans op verwonding door aanschietsen of ziekschietsen groter. De FBE ziet dit als ongewenst en acht het dan ook noodzakelijk dat de vergunning bij moet dragen aan het voorkomen van het ziekschietsen van ganzen. Derhalve wordt voorgeschreven dat voor effectieve schadebestrijding lokvogels (kunststof of gedode dieren) moeten kunnen worden gebruikt om dieren binnen een afstand worden gelokt om het ziekschietsen te voorkomen.

Schadebestrijding is pas mogelijk als er al brand- en/of kolganzen aanwezig zijn op het schadeperceel, als preventieve maatregelen niet werken kunnen uitvoerders of grondgebruikers een perceelsgebondenmachtiging aanvragen. Schadebestrijding is dus altijd reactief. Het is dus niet het geval dat op een perceel waar helemaal geen ganzen voorkwamen nu ganzen naartoe worden gelokt. De ganzen zijn er al en door de lokmiddelen en -geluiden kan er effectiever ingezet worden op schadebestrijding en het ziekschietsen van ganzen zoveel mogelijk voorkomen.

Methoden en perioden

Ganzen komen soms voor op plekken die niet veilig zijn (bv. verkeersveiligheid) of onwenselijk gezien de schadegevoeligheid (bv. natuurgebieden) van de plek. In deze gevallen is het belangrijk dat de dieren snel en effectief gedood kunnen worden. Dit betekent dat er ook mogelijkheden moeten zijn indien er niet voldaan wordt aan de 40 hectare eis (bv. wegbermen) of binnen de bebouwde kom of direct aangrenzende gebieden. Het is ook van belang dat er in de schemering opgetreden kan worden. Ganzen zijn veelal actief in de schemering rond zonsopgang en zonsondergang, dan vliegen ze van en naar hun rust- en foerageerplekken. Daarom is het verlengen van het gebruik van het geweer een effectieve aanvulling. Het gaat hierbij om een half uur voor en na zonsopgang en zonsondergang in de winterperiode (1 november t/m 31 maart) en een uur voor en na zonsopgang en zonsondergang in de zomerperiode (1 april t/m 31 oktober). Binnen de bebouwde kom is het aanvullend wenselijk om het PCP-geweer het gehele etmaal te mogen gebruiken. Dit zijn vaak drukke gebieden (bijv. parken) waar overdag veel burgers vertoeven, vanuit veiligheid en overlast is het wenselijk om dit 's nachts uit te voeren.

Tot slot wordt er toestemming gevraagd om gronden te betreden zonder de toestemming van de rechthebbende. De FBE vraagt deze mogelijkheid aan om te gebruiken bij hoge uitzondering. Het betreft hier alleen situaties waar het gaat om zieke en/of gebrekkige dieren of bij het herhaald uitblijven van medewerking tot het behalen van de doelstand. Het niet meewerken of in sommige gevallen zelfs tegenwerken van het behalen van de doelstand en de in het faunabeheerplan gestelde doelstellingen kan een dusdanig effect hebben dat het kan resulteren in de afwezigheid van inheemse flora of zeer hoge landbouwschades. De FBE kan deze zogenaamde gedoogplicht gebruiken als 'stok achter de deur'. In het provinciaal beleid (Uitvoeringsagenda Fauna) wordt het belang van het behalen van de doelstand benadrukt, zo ook door PS verzocht in de aangenomen motie 24M134. De FBE is voor het behalen van deze doelstand en doelstellingen echter volledig afhankelijk van de medewerking van lokale uitvoerders/grondeigenaren, daarom is het noodzakelijk om bij uitzondering te kunnen ingrijpen. Uiteraard heeft het de voorkeur om te allen tijde vanuit de samenwerking te werk te gaan. Echter, soms stellen individuen persoonlijke belangen boven gemeenschappelijke belangen, zodat er geen andere mogelijkheid overblijft dan het betreden van een terrein zonder toestemming van de rechthebbende. De FBE wil deze mogelijkheid alleen toepassen in nauw overleg met bevoegd gezag, waarbij de situatie gezamenlijk zal worden beoordeeld. Daarbij zullen afspraken worden gemaakt tussen de FBE en bevoegd gezag ten aanzien van de voorwaarden waaronder van deze gedoogplicht gebruikt kan worden gemaakt. Daarbij kan aan voorwaarden worden gedacht ten aanzien van de frequentie en vorm van de verzoeken tot meewerken aan het behalen van de doelstanden, de termijnen die daarvoor worden gegund en de hulp die daarbij vanuit de FBE wordt aangeboden. Op deze wijze wordt gewaarborgd dat alleen in geval van het opzettelijk niet meewerken aan het behalen van de doelstand, van deze uitzonderlijke bevoegdheid gebruik wordt gemaakt.

Conclusie

De middelen en methoden zijn gericht op zo effectief mogelijk uitvoering geven aan populatiebeheer en schadebestrijding.

Natura 2000-gebieden en ganzenrustgebieden

Binnen de Gelderse ganzenrustgebieden en Natura 2000-gebieden kunnen voor het uitvoeren van ganzenbeheer aanvullende beperkingen gelden ter bescherming van de aangewezen habitattypen en soorten. Met name in de Natura 2000-gebieden Arnhem en Rijnakken zijn in de beheerplannen handelingen benoemd die mogelijk vergunningplichtig zijn vanwege hun potentiële verstoring van de werking op Natura 2000-doelen. Waarbij de FBE voor de gruttogebieden in Natura 2000-gebied Rijnakken de provincie vraagt begrensde gebieden aan te dragen.

Om significante negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen uit te sluiten, wordt voorgesteld het ganzenbeheer uit te voeren onder een aantal mitigerende voorwaarden. Daarbij wordt onder meer gedacht aan het tijdelijk achterwege laten van beheeractiviteiten bij aanwezigheid van kwetsbare doelsoorten, het toepassen van PCP-luchtdrukgeweren met geluiddemper waar dit verstoring verder kan beperken,

afstemming met terreinbeheerders over de aanwezigheid van beschermde soorten en het toepassen van compartimentering zodat niet gelijktijdig op meerdere locaties onrust ontstaat. Dit is verder toegelicht in hoofdstuk 7.2.2 vanaf pagina 74. Deze werkwijze is erop gericht verstoring van Natura 2000-doelsoorten te voorkomen, terwijl tegelijkertijd wordt bijgedragen aan het beperken van negatieve effecten van overmatige aantallen ganzen op beschermde habitattypen en leefgebieden. In diverse Natura 2000-gebieden kunnen ganzen namelijk leiden tot overbegrazing, vertrapping, eutrofiëring en aantasting van rietmoeras, voedselarme habitats en weidevogelgraslanden. Het voorgestelde beheer draagt daarmee naar verwachting bij aan het behoud en herstel van Natura 2000-waarden, terwijl significante negatieve effecten op aangewezen soorten en habitats worden voorkomen. In Bijlage I is een voorstel gedaan van de wenselijke voorwaarden in deze gebieden. Significante negatieve effecten op Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen zijn hierdoor uitgesloten, zodat geen sprake is van een Natura 2000-activiteit.

Concluderend

Zoals hierboven beschreven is, wordt er voldaan aan de gestelde wettelijke voorwaarden om over te gaan tot vergunningverlening. Mocht u nog aanvullende informatie verlangen dan zijn wij altijd bereid u hierover te adviseren.

In afwachting van uw besluit, verblijf ik hoogachtend,
ook namens de Faunabeheereenheid Gelderland,

Secretaris

BIJLAGE I VOORSTEL VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

De algemene voorschriften (A t/m E) en begrippenlijst bij ontheffingen aan de Stichting Faunabeheereenheid Gelderland zoals deze van toepassing zijn op het moment dat van de ontheffing gebruik wordt gemaakt, zijn van toepassing en worden als herhaald en ingelast beschouwd. Deze zijn te raadplegen op de website www.faunabeheereenheid.nl/gelderland/publicaties.

Reikwijdte

De ontheffing geldt voor het gehele werkgebied van de FBE in de provincie Gelderland. Deze vergunning is zes jaar geldig van **XX** 2026 t/m **XX** 2032.

Soortspecifieke voorschriften

F PERIODE

1. Schadebestrijding

Verjaagacties ondersteund met afschot van brand-, grauwe-, en kolganzen ter voorkoming en beperking van schade aan bedrijfsmatig geteelde landbouwgewassen is toegestaan de volgende periodes:

- Brandganzen van 1 oktober t/m 31 mei.
- Grauwe ganzen jaarrond.
- Kolganzen van 1 oktober t/m 31 maart.

2. Populatiebeheer

Het opsporen, bemachtigen en doden van grauwe ganzen met het geweer voor het beperken van aantallen is jaarrond toegestaan:

- In het belang van volksgezondheid, openbare veiligheid en luchtverkeer.
- Ter voorkoming van schade aan bedrijfsmatig geteelde landbouwgewassen.
- Ter bescherming van flora en fauna.

3. Nestreductie

Het rapen, beschadigen, vernielen en onder zich hebben van eieren van de grauwe gans is jaarrond toegestaan van zonsopgang tot zonsondergang.

4. Uit het lijden verlossen

Het doden van zieke- en/of gebrekkige brand-, grauwe, en kolganzen is jaarrond toegestaan, ook op christelijke feest- en zondagen en het gehele etmaal.

G GEBIED

1. Schadebestrijding

- Schadebestrijding voor brand-, grauwe, en kolganzen is soort specifiek toegestaan voor het werkgebied van een wildbeheereenheid (WBE), waarvan is vastgesteld dat daar belangrijke schade dreigde te ontstaan, dan wel is getaxeerd door of in opdracht van bevoegd gezag. Het overzicht getaxeerde landbouwschade bij WBE's is opgenomen in Bijlage **XX** en **XX** bij dit besluit.

- b. Aan het schadebestrijdingsgebied kan op verzoek van de FBE tussentijds het werkgebied van een WBE worden toegevoegd als daarvoor belangrijke schade, zo bepaald in opdracht van BIJ12 Faunazaken, is getaxeerd voor brand-, grauwe-, en kolganzen. Deze wijziging is gepubliceerd op de website van de FBE². Als er een WBE wordt toegevoegd wordt deze nieuwe lijst ter kennisgeving naar de provincie gestuurd.

2. Populatiebeheer

Populatiebeheer van grauwe ganzen is toegestaan in het gehele werkgebied van de FBE.

3. Nestreductie

Nestreductie van grauwe ganzen is toegestaan binnen het gehele werkgebied van de FBE.

4. Ganzenrustgebieden en Natura 2000 Vogelrichtlijngebieden

- a. Schadebestrijding en populatiebeheer is niet toegestaan van 1 november t/m 31 maart in door GS aangewezen ganzenrustgebieden (Bijlage X) en Natura 2000-gebieden Rijntakken en Arkemheen.
- b. In afwijking van voorschrift G4a is er wel mogelijkheid tot populatiebeheer i.r.t. koppelvormers binnen ganzenrust- en Natura 2000-gebieden. Als er andere trek- en overwinterende Natura 2000-doelsoorten (waarvan de instandhoudingsdoelstelling niet van is bereikt en indien wezenlijke verstoring wordt verwacht) aanwezig in het veld zijn dient verstoring voorkomen te worden.
- c. Schadebestrijding en populatiebeheer is niet toegestaan van 1 april t/m 31 mei als er grutto's aanwezig zijn in het veld in drie deelgebieden van Natura 2000-gebied Rijntakken, namelijk nabij Hattem, tussen Wilp en Doesburg en nabij Eck en Wiel. Zie Bijlage X voor de specifieke gebieden.
- d. Inwijking van voorschrift G4b en c er wel mogelijkheid tot populatiebeheer, dit is enkel toegestaan met gebruik van de middelen benoemd in voorschrift H1cii.

H MIDDELEN EN GEBRUIK

1. Gebruik geweer:

- a. Het hagelgeweer is toegestaan conform de geldende wettelijke bepalingen (artikel 11.79 Bal).
- b. Het kogelgeweer is toegestaan conform de geldende wettelijke bepalingen (artikel 11.79 Bal), bij gebruik van een kogelgeweer is een minimaal kaliber van .22 Ir en een maximaal kaliber tot .243 inch (6,2 mm) toegestaan.
- c. Het PCP-luchtdrukgeweer is toegestaan met minimaal kaliber .22 inch en bijhorende projectielen (pellets) en conform de volgende aanvullende voorschriften:
 - i. Is alleen toegestaan t.b.v. populatiebeheer binnen de bebouwde kom, in velden die niet voldoen aan de wettelijk gestelde eisen van een jachtveld en binnen ganzenrustgebieden en Natura 2000-gebieden.
 - ii. Binnen ganzenrustgebieden en Natura 2000-gebieden zijn enkel PCP-luchtdrukgeweren met minimaal .22 inch en geluiddemper toegestaan tijdens de situaties benoemd bij voorschrift G4d.
 - iii. Is het gehele etmaal toegestaan binnen de bebouwde kom.
 - iv. Alleen kop- en nekschoten zijn toegestaan, m.u.v. pullen.
- d. Van maximaal een uur voor zonsopgang tot maximaal een uur na zonsondergang van 1 maart t/m 31 oktober en maximaal van een half uur voor zonsopgang tot maximaal een half uur na zonsondergang van 1 november tot 1 maart.
- e. Al dan niet met gebruik van een geluiddemper mits dit ook is toegestaan op grond van de Wet Wapens en Munitie.
- f. Het gebruik van kunstmatige lichtbron en nachtzichtapparatuur is toegestaan.

² www.faunabeheereenheid.nl/gelderland/PUBLICATIES

- g. Het gebruik van een geweer kan na goedkeuring van de FBE ook worden toegestaan op gronden die niet voldoen aan de eisen betreffende afmetingen waaraan jachtvelden moeten voldoen. De FBE mag dit toestaan als ruimtelijke beperkingen hiertoe aanleiding geven en eventuele andere maatregelen onvoldoende effect zullen hebben. Dit is toegestaan op gronden waarvan beheer noodzakelijk is om de doelstelling te behalen en het beoogde beheer een substantiële bijdrage levert om deze doelstelling te behalen.
 - h. Het gebruik van het geweer is ook toegestaan op gronden gelegen binnen een afpalingskring van een geregistreerde eendenkooi mits en voor zover daar ook door de kooiker schriftelijk toestemming voor is verleend.
2. Schadebestrijding
- Bij schadebestrijding gelden de volgende voorwaarden:
- a. Voor een schadeperceel met door BIJ12 bepaalde kwetsbare gewassen dient bij laag salderende gewassen minimaal één preventieve maatregel getroffen te worden zijnde menselijke verjaging of een maatregel als bedoeld in de Faunaschade Preventiekit³ en twee verschillende maatregelen als bedoeld in de Faunaschade Preventiekit voor hoog en midden salderende gewassen of voor laag salderende gewassen specifiek in de kwetsbare periode⁴. Uitgezonderd hierin zijn de situaties vernoemd in voorschrift G4.
 - b. Verjaagacties dienen beperkt te zijn tot het schadeperceel en tot 20 meter daarbuiten.
 - c. Het gebruik van lokmiddelen, -geluiden, honden, niet zijnde lange honden en jachtvogels is toegestaan.
 - d. Slag, snij- en steekwapens mogen gebruikt worden om een aangeschoten dier zo humaan en doeltreffend mogelijk te doden.
 - e. Bij de schadebestrijding van de jaar rond aanwezige brandganzen wordt schadebestrijding stilgelegd als de gezamenlijke GRP (rekening houdende met provincie Overijssel en Noord-Brabant) minimaal twee aansluitende jaren niet wordt behaald.
3. Populatiebeheer
- a. Lokmiddelen en -geluiden en de inzet van honden, niet zijnde lange honden en jachtvogels zijn toegestaan.
 - b. Slag, snij- en steekwapens mogen gebruikt worden om een aangeschoten dier zo humaan en doeltreffend mogelijk te doden.
4. Nestreductie
- a. Het beschadigen/vernielen van grauwe ganzeneieren is toegestaan d.m.v. het met plantaardige olie insmeren of door het doorprikken van eieren.
 - b. Grauwe ganzeneieren mogen voor consumptie doeleinden worden gebruikt.
5. Uit het lijden verlossen
- a. Zieke en/of gebrekkige brand-, grauwe-, en kolganzen mogen gedood worden conform voorschrift H1 en slag, snij- en steekwapens.
 - b. Op christelijke feest- en zondagen is alleen het gebruik van de dodingsmiddelen slag-, snij- en steekwapens toegestaan.

³ <https://www.bij12.nl/onderwerp/faunaschade/schade-voorkomen/ganzen/>

⁴ <https://www.bij12.nl/onderwerp/faunaschade/schade-voorkomen/>

I OVERIGE VOORSCHRIFTEN

- 1 Het is grondgebruikers, terreinbeheerders, jachthouders en WBE's niet toegestaan aanvullende beperkingen op te leggen, tenzij de FBE hiermee heeft ingestemd. De FBE rapporteert hierover jaarlijks aan de provincie.
- 2 In overleg met bevoegd gezag kan worden besloten om i.r.t. populatiebeheer als uiterste maatregel gebruik te maken van de gedoogplicht en zonder toestemming van de rechthebbende, terrein te betreden waar herhaaldelijk de in het faunabeheerplan gestelde doelstellingen niet zijn gehaald. Voordat er tot gebruik van deze maatregel over gegaan wordt, moet:
 - a. Er achtereenvolgens contact zijn opgenomen met de jachthouder, WBE en grondeigenaar/grondgebruiker over het achterwege blijven van voldoende afschot, en deze partijen in de gelegenheid zijn gesteld om de gebreken te verhelpen.
 - b. Er gerede twijfel zijn aan de welwillendheid van de rechthebbende om de doelstand te halen.
 - c. Aan rechthebbende een redelijke termijn worden gesteld om, eventueel met advies van de FBE, alsnog aan de doelstellingen te voldoen.

BIJLAGE II SCHADE PER WBE

NB: De roodgekleurde WBE's voldoen niet aan de schadedrempel. Voor de brandgans en kolgans zijn dus alleen de winterperiodes relevant.

NB2: Er zijn een aantal aanvragen die handmatig opgevoerd zijn en daardoor geen WBE toekenning hebben gekregen, deze staan onder 'WBE onbekend'.

Grauwe gans	2020	2021	2022	2023	2024	2025
<i>Bevermeer</i>		€ 13.713	€ 13.427	€ 6.066	€ 30.719	€ 12.599
<i>Brummen e.o.</i>	€ 13.745	€ 24.333	€ 46.455	€ 16.608	€ 30.681	€ 46.057
<i>Circul van de Ooij en Millingen</i>	€ 34.619	€ 13.689	€ 30.482	€ 26.426	€ 49.468	€ 48.962
<i>De Bommelerwaard</i>	€ 17.614	€ 15.056	€ 59.346	€ 32.947	€ 33.662	€ 9.417
<i>De Liemers</i>	€ 14.154	€ 26.947	€ 27.934	€ 42.037	€ 55.634	€ 14.504
<i>De Schaffelaar (GL)</i>	€ 131	€ 319	€ 1.104			
<i>De Vallei</i>	€ 2.670	€ 2.843	€ 3.863	€ 3.981	€ 6.077	€ 5.838
<i>Gendringen-Bergh</i>	€ 404	€ 2.329	€ 636	€ 5.342	€ 6.664	€ 15.397
<i>Gorssel</i>	€ 2.675	€ 6.408	€ 5.612	€ 10.600	€ 8.848	€ 10.126
<i>Groot-Buren</i>			€ 1.789	€ 7.498	€ 33.846	€ 11.462
<i>Hummelo en Keppel</i>	€ 1.633	€ 5.290	€ 19.312	€ 15.384	€ 29.579	€ 11.199
<i>IJsselvallei</i>	€ 43.326	€ 52.139	€ 40.696	€ 50.910	€ 65.260	€ 99.396
<i>Land van Gelre</i>						€ 3.890
<i>Maas en Waal West</i>	€ 3.195	€ 4.889	€ 5.091	€ 4.308	€ 43.632	€ 8.153
<i>Midden Betuwe</i>	€ 43.391	€ 33.074	€ 57.276	€ 62.027	€ 32.356	€ 86.465
<i>Neder Betuwe</i>	€ 82.186	€ 76.181	€ 82.933	€ 113.177	€ 77.837	€ 90.779
<i>Nijkerk e.o.</i>	€ 68.710	€ 82.539	€ 152.291	€ 171.226	€ 173.809	€ 172.745
<i>Noord West Veluwe</i>	€ 20.878	€ 31.770	€ 39.242	€ 27.579	€ 22.121	€ 49.203
<i>Oldebroek/Oosterwolde</i>	€ 32.695	€ 37.317	€ 24.527	€ 35.645	€ 36.681	€ 62.032
<i>Over Betuwe Oost</i>	€ 77.900	€ 45.342	€ 50.097	€ 87.665	€ 64.546	€ 41.114
<i>Rekken e.o.</i>				€ 65		
<i>Rijnwaarden</i>	€ 17.690	€ 18.924	€ 13.722	€ 12.506	€ 50.787	€ 19.766
<i>Steenderen e.o.</i>	€ 1.095	€ 23.570	€ 12.700	€ 19.156	€ 46.909	€ 20.790
<i>Stroomgebied Voorsterbeek</i>	€ 7.221	€ 5.620	€ 19.844	€ 10.198	€ 34.416	€ 27.518
<i>Tielerwaard Oost</i>	€ 3.604	€ 1.301	€ 8.800	€ 10.750	€ 4.030	€ 7.646
<i>Tielerwaard West</i>	€ 35.852	€ 33.260	€ 57.567	€ 56.524	€ 46.765	€ 61.709
<i>Veluwe Noord West</i>	€ 387	€ 645				
<i>Wijchen en Waal</i>	€ 19.390	€ 15.767	€ 9.389	€ 11.661	€ 12.931	€ 37.135
<i>Zuid Oost Veluwe</i>	€ 15.024	€ 22.160	€ 35.763	€ 25.424	€ 63.388	€ 49.274
<i>Zuid-Veluwe (West)</i>	€ 42.689	€ 41.448	€ 32.948	€ 14.885	€ 21.905	€ 25.492
<i>WBE onbekend</i>						€ 73.694
Eindtotaal	€ 602.878	€ 636.872	€ 852.847	€ 880.594	€ 1.082.552	€ 1.122.363

Brandgans	2020		2021		2022		2023		2024		2025	
	winter	zomer	winter	zomer	winter	zomer	winter	zomer	winter	zomer	winter	zomer
Brummen e.o.	€ 1.402					€ 525						€ 28
Circul van de Ooij en Millingen		€ 909	€ 541		€ 220							
De Bommelerwaard									€ 2.485		€ 708	
De Liemers				€ 32	€ 135		€ 411	€ 545				
De Schaffelaar (GL)	€ 128											
De Vallei					€ 869							
Gorssel	€ 660		€ 1.260	€ 1.473	€ 798	€ 1.774	€ 3.900		€ 1.466		€ 85	
Groot-Buren								€ 51	€ 1.848	€ 5.170	€ 4.336	€ 5.058
Hummelo en Keppel					€ 1.230		€ 2.262	€ 1.883			€ 44	
IJsselvallei				€ 24								
Maas en Waal West				€ 2.979								
Midden Betuwe			€ 70	€ 122	€ 1.400		€ 41		€ 13			
Neder Betuwe	€ 6.134	€ 806	€ 1.952	€ 1.214	€ 3.765	€ 520	€ 4.762	€ 4.140	€ 3.121	€ 6.937	€ 6.312	€ 4.357
Nijkerk e.o.			€ 325	€ 373	€ 5.095	€ 906	€ 6.796	€ 186	€ 21.456		€ 33.253	€ 15.057
Noord West Veluwerand	€ 1.121	€ 3.012	€ 5.924		€ 6.722	€ 468	€ 6.260	€ 1.147	€ 3.715	€ 92	€ 7.391	€ 355
Oldebroek/Oosterwolde	€ 160		€ 111								€ 482	
Over Betuwe Oost	€ 7.317		€ 2.897		€ 2.051			€ 14.977	€ 1.452		€ 3.328	€ 323
Rijnwaarden			€ 135								€ 620	
Steenderen e.o.							€ 1.666					
Stroomgebied Voorsterbeek		€ 4.738		€ 2.412	€ 1.943	€ 1.555	€ 561	€ 293			€ 1.423	€ 306
Tielerwaard Oost					€ 185							
Tielerwaard West	€ 972				€ 158		€ 239		€ 548		€ 520	€ 278
Zuid Oost Veluwe, Leefgebied VII				€ 985		€ 658	€ 5.588		€ 529		€ 1.053	
Zuid-Veluwe (West)					€ 575		€ 550		€ 462			
WBE onbekend											€ 21.610	
Eindtotaal	€ 17.895	€ 9.465	€ 13.215	€ 9.613	€ 25.145	€ 6.406	€ 33.036	€ 23.222	€ 37.094	€ 12.199	€ 81.166	€ 25.762

Kolgans	2020		2021		2022	2023		2024		2025	
	winter	zomer	winter	zomer	winter	winter	zomer	winter	zomer	winter	zomer
<i>Bevermeer</i>						€ 6.066		€ 296		€ 12.599	
<i>Brummen e.o.</i>	€ 2.074				€ 134	€ 4.569		€ 10.653		€ 13.436	
<i>Circul van de Ooij en Millingen</i>	€ 74		€ 3.526		€ 1.263	€ 5.644				€ 1.696	
<i>De Bommelerwaard</i>						€ 2.879		€ 2.107		€ 708	
<i>De Liemers</i>	€ 2.245		€ 5.674		€ 575	€ 404		€ 5.448		€ 7.696	
<i>De Vallei</i>			€ 316								
<i>Gendringen-Bergh</i>										€ 6.107	
<i>Gorssel</i>					€ 671	€ 1.033		€ 5.053		€ 5.944	
<i>Groot-Buren</i>								€ 602		€ 168	
<i>Hummelo en Keppel</i>	€ 6.952				€ 589		€ 2.331	€ 10.244		€ 4.220	
<i>IJsselvallei</i>	€ 1.147				€ 7.489	€ 12.728		€ 6.398		€ 7.947	
<i>Land van Gelre</i>										€ 411	
<i>Maas en Waal West</i>	€ 724		€ 401			€ 2.206					
<i>Midden Betuwe</i>	€ 5.757	€ 4.292	€ 554		€ 9.535	€ 11.943		€ 7.430		€ 9.040	€ 6.319
<i>Neder Betuwe</i>	€ 1.909	€ 3.723	€ 1.147		€ 3.472	€ 8.092		€ 7.789	€ 6.554	€ 6.087	
<i>Nijkerk e.o.</i>			€ 1.904	€ 484	€ 3.389	€ 3.912	€ 422			€ 2.165	
<i>Noord West Veluwerand</i>			€ 2.225		€ 1.684	€ 2.086		€ 6.569	€ 974	€ 2.660	
<i>Oldebroek/Oosterwolde</i>	€ 918	€ 11	€ 126	€ 54	€ 447	€ 806		€ 2.181	€ 413		
<i>Over Betuwe Oost</i>	€ 5.550		€ 4.544		€ 2.680	€ 6.709		€ 7.094		€ 13.326	
<i>Rijnwaarden</i>	€ 8.621	€ 746	€ 24.510	€ 3.924		€ 4.128		€ 20.209		€ 6.372	
<i>Steenderen e.o.</i>	€ 1.968		€ 424		€ 4.806	€ 2.075		€ 37.260		€ 15.076	
<i>Stroomgebied Voorsterbeek</i>	€ 214				€ 4.698			€ 17.096		€ 15.561	
<i>Tielerwaard Oost</i>					€ 185	€ 3.803				€ 902	
<i>Tielerwaard West</i>						€ 2.155		€ 6.060		€ 4.084	
<i>Wijchen en Waal</i>	€ 1.970		€ 312		€ 534	€ 4.208		€ 594		€ 2.933	
<i>Zuid Oost Veluwe</i>	€ 7.937		€ 854		€ 9.030	€ 1.144	€ 842	€ 316		€ 8.574	
<i>Zuid-Veluwe (West)</i>	€ 2.700	€ 172	€ 1.379		€ 2.323					€ 1.592	
<i>WBE onbekend</i>										€ 40.068	
<i>Eindtotaal</i>	€ 50.762	€ 8.944	€ 47.895	€ 4.463	€ 53.503	€ 86.590	€ 3.595	€ 153.400	€ 7.941	€ 189.373	€ 6.319